

869 km.
94-32

Bismarckian / Piatolit.

Dr. Basso Jeno
i

Cyfr. 7777
wyjeżdżam z domu w nocy

Debraca 1932. jemu 6.

~~_____~~
C. i. D. L.

III 3103 Kõrvalas rüüb. Rep.

I { 3041 Antikasti jõgila rüüb. Rep.

I { 3021 " jõgila pülmü at.

II { 3003 Kuntelajõe rüüb. Rep.

II { 2959 Kuntelajõe pülmü at.

Refogadom
Schuen 1932 VI/16 Kány

A nemzetközi jogsegély

a végrehajtási jogban.

Zárom, György! Refogadom

Budapest, 1932. jan. 18.

Tegye

Polgári perjogi doktori értekezés.

Készítette: Márton Pál

A 2707

I r o d a l o m :

- 1., Magyary Géza: Magyar polgári perjog.
Budapest 1913.
- 2., Dr Vincenti Gusztáv: Végrehajtási eljárás.
Budapest 1930.Grill K.kiad.
- 3., Dr Bacsó Jenő: Végrehajtási jog.
Budapest 1916.

Bevezetés.

A magyar polgári perjog nemzetközi vonatkozásait, tehát röviden a magyar nemzetközi polgári perjogot a következőkben foglalhatjuk össze:

A magyar állam a jogi érdekek perbeli érvényesítését és a perbeli védelmet akkor is megadja, ha a perben külföldi elemek szerepelnek.

A magyar állam bíróságai útján kiegészíti a külföld bíróságainak perbeli jogvédő tevékenységét, és megfordítva a külföld kiegészíti a magyar állam bírói hatalmát, mikor ugyanezeket a jogvédő tevékenységeket a magyar-állam javára teszi. A perbeli védelem akkor volna teljes, ha az államok bíróságai minél nagyobb mértékben egészítenék ki egymás

ezirányu perbeli tevékenységét. Sajnálattal kell azonban tapasztalnunk, hogy a jogállapot e téren még igen kezdetleges. Ugyanis a nemzetközi jogvédelem akkor volna a legteljesebb, ha minden államban egyforma perjogi szabályok volnának érvényben és ha minden állam azokat a külfölddel szemben egyenlően és feltétlenül alkalmazná. Előállana ekkor az az ideális állapot, hogy a jogvédelem terén a belföld és külföld között semmi különbség nem volna. *SA* helyzet ma-hapság azonban az, hogyha a perjogi szabályok egyezők is ugyan a belföld és külföld között, kisebb nagyobb mértékben mégis feltételes a jogvédelem, mert függ a viszonyosságtól, avagy pedig az államok közötti nemzetközi szerződésektől.

Meg kell emlékeznünk e helyen a viszonyosságról, amely mint a jogvédelem fő feltétele, az államok egyenjogúságának természetsszerű következménye. Mert ha az államok egyenlők, akkor következik ebből az a

2. munkál? további természetszerű megállapítás, miszerint egy-
mást az államközi érintkezésekben a jogvédelem te-
 rén is egyenlő elbánásban kell, hogy részesítsék.

Ezen kölcsönös elbánásnak kétféle mértéke van
 ahhoz az álláponthoz képest, amelyet a belföld a kül-
 földdel szemben elfoglal. Epen ezért a viszonyosság
 is kétféle: az egyik az alaki viszonyosság, mely sze-
 rint a külföldiek is ugyanolyan elbánásban részesül-
nek, mint a belföldiek. A másik az anyagi viszonyosa-
 ság, mely szerint a belföld a külföldet szabályként
 nem részesíti egyenlő elbánásban a belfölddel, hanem
 ellene bizonyos szigorubb szabályokat alkalmaz. Az
 alaki viszonyosságra példa az ügyvédi kényszer, va-
 gys mikor ezen a téren a belföldiek és a külföldiek
 egyenlő elbánásban részesülnek, habár megtörténhe-
 tik az, hogy a külföldi állampolgárokat a külföldi
 jogszabályok nem szorítják ügyvédi kényszerre. Az
 anyagi viszonyosságra a perbeli biztosítékot lehet

pl. felhozni, mikor a hazai állampolgárokat a külföldiek esetleges alaptalan perléseitől megóvandó, a perbeli biztosíték letétele kötelező, azonban ezen jogszabálytól abban az esetben eltekintés azt a szabályt állítja fel, hogy nem kell azon esetben perbeli biztosítékot adni a külföldinek, ha a külföld sem követeli azt a hazai állampolgártól.

Igen fontos megállapítani a polgári jogvédelem nemzetközi vonatkozásainak helyes megítélése és a reájuk vonatkozó perjog alkalmazása szempontjából, hogy mely terület külföld és ki tekinthető külföldinek. Ha ezt úgy állapítjuk meg, hogy a külföld alatt mind az a terület értendő, amely nem a magyar állam területe, ebből következik, hogy valahányszor nem a magyar állam területéről, annak állampolgáraitól, vagy az itt lévő jogiszemélyekről van szó, akkor mindig a magyar polgári perjog külföldi vonatkozásai állanak előttünk.

Ugy a belföldi, mint a külföldi csoportok szempontjából ezen fogalmak éles elhatárolása feltétlenül szükséges, a belföldiek szempontjából azért, nehogy az a tévedés álljon elő, hogy mivel a törvény a belföld egy részét a külfölddel ugyanazon elbánásban részesíti, az illető belföld szintén külföldnek vétessék, a külföldiek szempontjából pedig azért, nehogy csupán a külfölddel szemben tett rendelkezések a belföld azon területére is alkalmaztassanak, amelyekre a polgári perrendtartás hatálya nem terjedt ki. Azonban a trianoni békeszerződés óta belföld alatt igazán csak szűk, megosonkitott hazánk területét értendő.

Ezek előreboocsátása után meg kell még emlékeznem a polgári peres eljárásra vonatkozó nemzetközi jogszabályokról, ugyanis igen fontos annak megállapítása, hogy a polgári peres eljárásra vonatkozólag a jelenben mely jogszabályok vannak érvényben.

Ezen jogszabályokat az 1905 évi július hó 17-én Hágában kelt nemzetközi egyezmény becsikelyezéséről szóló 1909: XIV. t.-c.tartalmazza. A törvény második §-ában foglalt felhatalmazás alapján az igazságügyminister 9000/1909 I.M.szám alatt rendeletet bocsájtott ki ezen törvénycikk végrehajtása tárgyában. A perjogi egyezmény 1909 évi április hó 27. napján lépett életbe. Az életbeléptetéstől kezdve az egyezmény hatályát illetőleg azon különböző változások történtek, de az 1921:XXXIII-t.-c.-be iktatott trianoni szerződés 221.cikke értelmében a világháboru által az abban résztvett államok között hatályában felfüggesztett egyezményt a trianoni szerződés életbeléptetésétől, vagyis 1921 évi július hó 26-tól az egyezményben résztvett szerződő felek maguk részéről újból alkalmazzák, kivéve Franciaországot, Oroszországot és Portugáliát. Az igazságügyminister 48200/1926 I.M.számú rendelete értelmében az

1909 évi : XIV.t.c.-be iktatott nemzetközi egyez-
ményt a polgári eljárás egyes tárgyaira vonatkozó
viszonyainkat jelenleg a következő államokkal szem-
ben szabályozza: Belgium, Dánia, Danzig szabadváros
Lengyelország, Luxemburg, Marokkó spanyol védnöksége
alatt álló területe, Németalföld, Német Birodalom,
Norvégia, Olaszország, Románia. Spanyolország, Svájc,
Svédország, ehhez az egyezményhez az 59832/1926 I.M.
számu rendelet értelmében utólag Csehszlovákia is
csatlakozott. Ezen perjogi egyezmény érvényben lévő
cikkei kiterjednek:

Peres és nem peres ügyiratok közlésére,

A megkeresésekre,

A perbeli biztosítékokra és a

Szegénységi jogra.

A hágai perjogi egyezményen kívül vannak
még a perjog körébe vágó fontosabb nemzetközi jogszabá-
lyok, amelyeknek ismerete a mai különböző nemzet-

közi vonatkozásokkal átszőtt belföldi jogviszonyainkra tekintettel ma már nem nélkülözhetők. Nevezetesen az Amerikai Egyesültállamokkal 50094/1924 I.M. és 28932/1925 I.M. rendelet a perbeli biztosítékokra vonatkozó viszonyosságokról szól, míg a 8590/1926 M. sz. számú rendelet ugyancsak az Egyesültállamokkal kötött barátsági és konzuli szerződéseket lépteti életbe.

Meg kell itt jegyeznünk, hogy a hágai perjogi egyezményt sem Amerika, sem Anglia nem írta alá.

Megemlítendő az Angliával a polgári és kereskedelmi ügyekben fogatosítandó bizonyítás felvétel tárgyában kibocsájtott 12106/1903. I. M. sz. rendelet módosításáról szóló 27110/1923 I. M. sz. számú rendelet.

Ausztriával mondhatjuk a legkülönbözőbb és a legszélesebb terjedelmű perjogi nemzetközi egyezményeink vannak, amelyeknek részletes felsorolásába azért is belekezdünk, mivel a társadalmi, kulturális

és gazdasági kapcsolatok igen kifejlett jogiszabályozásokat vontak maguk után, amelyek főbb etappejai a következők: A szegénységi jogra és a perkölttség biztosításokra az 1600/1915 I.M. az 5040/1920, a 7854/1920 a 36542/1920, az 53703/1924 I.M. számú rendeletek tartalmaznak szabályozásokat.

A per-függőségről a 34048/1920 I.M. számú rendelet intézkedik. Az ingó hagyatékok kölcsönös kiadásáról a 23239/1921 I.M. számú rendelet tájékoztat. Ugyancsak a 32731/1922 és az 58239/1924 I.M. VI. számú rendelet a csődtömeghez tartozó ingók kiadásáról szól. A konzuli, közjegyzői és bírósági okiratok felülhitelesítésének szükségtelenségéről a 43500/1914 I.M. az 56858/1921 I.M., a 48000/1922 I.M. s a 16500/1923 I.M. számú rendeletek tartalmaznak szabályozásokat. A gyámhatósági határozatok végrehajtásáról a 130000/1915 E.M. sz. r. rendelkezik. A 3999/1916 I.M. sz. rendelet a bírósági végrehajtás fogantatásának költ-

ségeiről, továbbá a szegénységi jog elnyerésének és a perindítás megkönnyítésének okából az 52703/1924 I.M.számú rendelet foglalja magában Magyarország és Ausztria között létrejött megállapodásokat.

Az utódállamok közül Csehszlovákiával a szegénységi jog és a perköltség biztosíték alóli mentesség körüli viszonyosságról a 4953 és 557/1921 I.M. számú rendelet intézkedik.

Romániával igen lényegtelen perjogi szabályozásunk van a Magyarország és Románia közötti bírósági kézbesítések és megkeresések nyelvére nézve, ez a rendelet a 39226/1922 I.M.sz.rendelet.

Az 1925:VI .t.c.a hágai perjogi egyezménynek Romániára nézve történt újbóli életbeléptetéséről intézkedik.

A Délszláv-állammal nemzetközi perjogi szempontból nem jelentős megállapodások vannak hatályban, amelyek közül az egyik a 47737/1921 I.

M.számú rendelet éppenséggel a perkölttség biztosítékokra vonatkozólag a viszonyosság hiányairól tartalmaz rendelkezést. Két kisebb jelentőségű 1925 évről szóló I.M.számú rendelet a bírósági iratok és telekkönyvek kicseréléséről szól.

Megemlítendő még az Olaszországgal történt nemzetközi megállapodás a szegénységi jogra és a perkölttség biztosítékra vonatkozó viszonyosságról, amelyről a 9155/1921 I.M.számú rendelet, amelynek hatályát Fiume városra vonatkozólag a 18506/1925 I.M.sz. rendelet terjeszti ki.

A hágai perjogi egyezményt Olaszország is aláírta, Franciaországgal azonban ezen egyezmény máig sincsen érvényben.

At-térek doktori értekezésem tulajdonképpeni tárgyának részletes fejtegetésére, nevezetesen a nemzetközi végrehajtási jogsegély ismertetésére.

A nemzetközi végrehajtási jogszabályok

közül különös fontossággal bír reánk nézve a Német-Ausztriával szemben fennálló 1914 évi XLII t.c. -ben Szabályozott jogállapot. Ez a törvény ugyanis az osztrák birodalmi tanácsban képviselt királyságokkal és országokkal a kölcsönös végrehajtási jogsegély szabályozása tárgyában kötött szerződés beikkllyezéseéről szól, de a ma is állandóan követett bírói gyakorlat a viszonyosság alapján a mostani Német-Ausztriával szemben is fenntartja. Erre vonatkozik az M. kir. Kuriának V.176/1926 számú határozata. Ugyan e tárgyban rendelkezik a 23551/1922 I.M. sz. rendelet.

Az 1914: XLII. t.c. végrehajtásáról a 74800-1914 I.M. számú rendelet szól; míg egyéb külföldi országokkal szemben a polgári bírói határozatok, egyezségek és egyéb végrehajtható közokiratok kölcsönös végrehajtásáról a magyar királyi igazságügyminiszternek 72300/1914 I.M. számú rendelete intézkedik.

Mielőtt ennek a két rendeletnek részletes

tárgyalásába bele fognék szükséges megvilágítani azt a kérdést, hogy mely külföldi államok hajtják végre a magyar bírói ítéletet és viszont a mi bíróságaink melyik külföldi bírói ítéletet. Természetesen csak a polgári bíróságok vagyoni tárgyú ítéleteinek kölcsönös végrehajtásáról beszélünk.

Vizsgáljuk tehát, hogy az államok ebben a kérdésben milyen állápontra helyezkednek. Azt tapasztaljuk, hogy az egyes külföldi államok a külföldi bírósági ítéletek végrehajtásánál a legváltozatosabb jogszabályozást folytatnak. Mégis meg lehet figyelni, ha figyelmen kívül hagyjuk a végrehajtási jogsegély szerződéseket, az egyes államok tételes jogi állásfoglalásainak három alapkategóriája van.

1., Vannak államok, amelyek egyáltalán nem hajtják végre a külföldi ítéleteket.

2., Vannak államok, amelyek végrehajtják ugyan, de a viszonyosságtól feltételezetten.

3., Vannak államok, amelyek a viszonyosságra való tekintet nélkül végrehajtják a külföldi ítéletet.

Az 1., csoportba tartozó államok teljes elzárkózást tanusítanak a külföldi bírósági ítéletekkel szemben. Az 6 álláspontjuk a teljes bizalmatlanság, a hadiállapot, Ezen az állásponton vannak Hollandia, Svédország, Norvégia, Dánia, Finnország és egyes Svájci kantonok.

Megjegyzem, hogy Svájcban a jognak ez a területe nem a föderációs törvényhozás tárgya, hanem minden egyes kanton autonóm-módon külön szabályozhatja a külföldi ítélet alapján való végrehajtás kérdését.

A 2., csoportba tartozó államok azok, amelyek a viszonyosság előfeltétele mellett hajtják végre a külföldi ítéletet. Ezek az államok megegyeznek abban is, hogy a külföldi ítélet végrehajtásának

bizonyos alaki előfeltételeit is felállítják és hogy az ítélet hitelességének és ezen alaki előfeltételek fennforgásának megállapítása végett szükségszerűen felülvizsgáló eljárásnak vetik alá a külföldi ítéleteket.

A viszonosság előfeltételétől függően hajtják végre a külföldi ítéletet a következő államok:

Magyarország: irányadó a Pp.414.33. és 36. szakasza. Előfeltétel; a megállapított viszonosság. A külföldi perbiróságnak a magyar törvény szerint kell illetékesnek lennie. Csak jogerős külföldi ítéleteket lehet végrehajtani, az u.n. előzetesen végrehajthatót nem. A külföldi ítélet törvényszerűsége nem vizsgálható, vagyis a felülvizsgálat csak alaki és nem anyagi. A megkeresett magyar bíróság a felek meghallgatása nélkül, végzéssel határoz a végrehajtás elrendelése kérdésében. Speciális jogorvoslat a ki-

fogás.

Ausztriában az Executionsordnung 79-86 §-ai szabályozzák a kérdést. Ezek rendelkezései szerint csak akkor van helye külföldi ítélet alapján végrehajtásnak, ha a viszonosság államszerződéssel, vagy kormányhatósági nyilatkozattal van biztosítva, ha a perbiróság az osztrák törvény illetékességi szabályai szerint volt illetékes, ha a kereset a végrehajtást szenvedőnek szabályszerűen kézbesítettett, és ha jogerős a határozat.

Ausztria végrehajtja a magyar birói ítéletet, mert e tárgyban államszerződés van.

Németországban a német polgári perrendtartás 328.722 és 723 §§-ai szerint is főfeltétel a viszonosság és pedig a biztosított viszonosság. Előfeltétel, hogy a perbiróság a német törvény szerint illetékes volt legyen. Igen érdekes jelenség, hogy a végrehajtás elrendelése iránt keresetet kell indi-

tani, amelynek folytán a német bíróság egy ugynevezett végrehajthatósági ítéletet /Vollstreckungsurteil-/t hoz. Nem hajtja végre a magyar ítéletet, mert Magyarország részéről Németország irányában a végrehajtási viszonyosság nem forog fenn.

Bulgáriában szintén a viszonyosság az előfeltétel, a magyar ítéleteket végrehajtja, mert e tárgyban a két állam között egyezmény van.

Romániában szintén előfeltétel a viszonyosság. Románia és közöttünk a hadüzenet után a viszonyosság megszakadt, ujabban azonban már jelentősebb intézkedések történnek ezen a téren.

A harmadik csoportba azok az államok tartoznak, ahol a külföldi ítélet végrehajtásának nem előfeltétele a viszonyosság.

E csoportba tartoznak elsősorban Olaszország, ahol a polgári törvénykönyvet életbeléptető törvény 10.cikke és az olasz perrendtartás 941-950

§§-ai szabályozzák a kérdést.

Az olaszjog megy el a legmesszebb a külföldi ítéletek végrehajtása terén, mert e szerint 1., a vizonosság nem előfeltétel, 2. a végrehajtásnak alaki előfeltételei vannak csak, tehát érdemben nem bírálják felül a külföldi ítéleteket, 3., az alaki feltételek között nem előfeltétel a jogerő sem, mert Olaszország végrehajtja a nem jogerős, hanem a külföldi perbiróság törvénye szerint csak végrehajtható ítéletet is, és mert 4., bár természetesen a perbiróság illetékes volta előfeltétel, azonban nem szükséges, hogy ezen illetékesség az olaszjog szerint forogjon fenn, hanem elegendő, ha a perbiróság a saját törvényei szerint volt illetékes. Az olaszjog álláspontja tehát a legliberálisabb. A fellebbviteli törvényszék ítélettel rendeli el a külföldi ítélet végrehajtását.

Franciaországban irányadó az Ordonace 121 cikke, a Code de procedure civil 540 §-a és a Code

civil 2123 és 2128 §-ai. A mai joggyakorlat álláspontja az, hogy a végrehajtás iránt megkeresett francia bíróság *m a t e r i a l i t e r* vizsgálja felül a külföldi ítéletet. A végrehajthatóságot ítélet mondja ki.

Luxemburg és Argentina szintén *m a t e r i a l i t e r* vizsgálják felül a külföldi ítéleteket és a végrehajthatóságot külön ítélettel mondják ki.

Angliában az alaki előfeltételek állanak meg szabályképen, *m a t e r i a l i t e r* véve felülvizsgálatról nem lehet szó, kivéve mégis az *excepció doli* esetét, amikor is a bíróság a per érdemi elbírálására megy vissza és csak annak megvizsgálása után dönt a végrehajtás elrendelése kérdésében.

Az Északamerikai egyesült államokban ugyanazzal a jogi helyzettel találkozunk ezek szempontjából, mint Angliában.

Görögországban a külföldi ítéleteket a

viszonosságra való tekintet nélkül végrehajtják, azonban jogszabályként áll az a tétel, hogy a külföldi ítéleteket csak alaki szempontból vizsgálják felül, ha azonban a felek egyike görög állampolgár, akkor az ítélet csakis materiális felülvizsgálat után hajtható végre.

Belgiumban ezen jog szempontjából kettős álláspont van, vagyis ha a külföldi állammal viszonyosság van, a végrehajtásnak csak alaki előfeltételeit állítják fel, viszont, ha nincsen viszonyosság, az ítéletet érdemben kell felülvizsgálni.

Magyarországon a külföldi vagyoni tárgyú ítéletek végrehajtásánál a következő jogi álláspont érvényesül. Nevezetesen a magyar bíróságok végrehajtják azon külföldi államok ítéleteit, amelyekkel ilyen tárgyú jogsegély-egyezményünk van és végrehajtják azokéit is, amelyek ítéleteinek végrehajtása tekintetében viszonyosság áll fenn.

Nézzük most azt a kérdést tehát, milyen viszonyban vagyunk azon külföldi államokkal szemben ezen jog szempontjából, amelyekkel jogsegély egyezményünk van. A kérdést tehát Magyarország szempontjából vizsgáljuk. Az államok közül elsősorban figyelembe jön Ausztria, amely állammal szemben az 1914 évi XLII.t.c.-be iktatott jogsegély-egyezmény feltétlenül ismertetendő és szintén ennek végrehajtása tárgyában kiadott 74800/1914 I.M.számú rendelet. Ugyanerre a kérdésre vonatkozólag az osztrák igazságügy-minisztérium 1914 október 26-án és 1914 december 29-én kiadott rendeleteik tartalmazznak rendelkezéseket, amely rendelkezések a hágai perjogi egyezmény /nálunk becikkelyezve 1909: évi XIV.t.c./ 18 és 19 cikkeivel együtt képezik Magyar-Osztrák viszonylatban az egyetlen jogforrást, a polgári eljárásban felmerülő kölcsönös végrehajtás kérdéseiben.

A világháború után történt összeomlás-

sal kapcsolatban merült fel az a kérdés, hogy ezek a fent említett jogsegély egyezmények a megváltozott jogi helyzetre való tekintettel fennállanak-e, hatályukban fenntarthatók-e vagy sem.

Ugy Magyarország, mint Ausztria bíróságai a felmerült sok számtalan eset kapcsán, utasítást kértek saját igazságügyi kormányaiktól, amely ugy Magyarországon, mint Ausztriában arra az álláspontra helyezkedett, hogy a végrehajtási jogsegélyre vonatkozó azon törvényes rendelkezések, amelyek az osztrák-magyar birodalom összeomlásáig Magyarország és Ausztria között érvényben voltak, a tényleg gyakorolt viszonyosság folytán, tovább is változatlanul alkalmazandók.¹ Ezt kifejezetten elismerik Ausztriában az 1928 április 2-iki keletű jogsegély rendelet, ebben a rendeletben kimondotta az osztrák kormány, hogy Magyarország és Ausztria közti bírói végrehajtás tekintetében a már hivatkozott rendeletek intézke-

dései alkalmazandók.

Magyarországon legutóbbi erre vonatkozó
rendelet az 5996/1928 I.M.V I.szám alatt adatott ki.
A jogsegély szerződés az 1914 évi XLII.t.c., valamint
a hágai polgári jogsegély egyezmény 18 és 19 cikkei-
ben van lefektetve.

Részletesebben fogom tárgyalni ezen jog-
szabályokat.

Az 1914 évi XLII.t.c.-be iktatott végrehajtási jogsegély egyezmény alaki előfeltételei között az illetékesség szerepel, amely részben az egyezményt önállóan konstruálja meg, azon illetékességi okokat, amelyek valamelyikének fennforgása a kölcsönös bírói végrehajtás előfeltétele. Továbbá alaki előfeltétel: a kereset szabályszerű kézbesítése. Az egyezmény kifejezetten kimondja, hogy az ítélet törvényszerűségének vizsgálata nincs megengedve, vagyis anyagi revisió nincsen. Vannak azonban anyagi körülmények,

amelyek kivételesen mégis érvényesülnek. Így a végrehajtást meg kell tagadni, "ha a végrehajtással olyan jogviszony jutna elismerésre, vagy olyan igény valószínűsülne meg, amelytől a végrehajtó állam törvénye a körend, vagy az erkölcsiség szempontjából az érvényességet, vagy a perelhetőséget megtagadja, vagy ha az igény tárgyában a végrehajtó állam bírósága jogerősen határozott," / 11 cikk 2 bek./ továbbá "ha a határozatban a per bírósága a kötelezett fél szerződőképességének, vagy perképességének, vagy törvényes képviselőjének megítélésénél, vagy pedig az igényre nézve irányadó családjogi, vagy öröklésjogi viszonynak megítélésénél a kötelezett hátrányára más törvényeket ^{vész} alapul, mint azokat, amelyeket a végrehajtó állam joga szerint alkalmaznia kellett volna" /14 cikk 2.pont./

Az említett jogsegély szerződés 1. és 3. cikke taxative felsorolja a vagyoni igényekre vonat-

közé azon okiratokat, amelyeket Ausztriával szembenben kölcsönösen végrehajthatóknak ismerünk el, a 19.cikk pedig a nem vagyoni igényekre vonatkozó pl. győmhatósági határozatokat sorolja fel.

A törvény kifejezetten nem ismeri el végrehajthatóknak a fizetési meghagyásos eljárásban hozott fizetési meghagyásokat, valamint azon határozatokat, amelyek pénzbírságban, vagy pénzbüntetésben marasztalnak./2 cikk/

Tekintettel a jogsegély-szerződés kivételes jellegére és az 1.cikknek különben is taxatív felsorolására, kizártnak kell tekinteni a jogsegély-szerződés bármely irányu kiterjesztő értelmezését.

A jogsegély szerződés szerint a végrehajtási cimek két nagy csoportját különböztetjük meg, amelyeket a szerződés a következőképen bírál el.

az 1.cikk 2-6 pontjában felsorolt végrehajtási cimek: a polgári nem peres eljárásban tar-

tási igények iránt keletkezett jogerős végzések, polgári peres vagy nem peres eljárásban kötött egyezségek, bizonyos végrehajtási címek a csődeljárásban, a tőzsdei választott bíróságok jogerős határozatai, valamint az előttük kötött egyezségek, még pedig akkor is, ha a felek magukat a bíróságnak írásbeli meg egyezéssel, vagy olyan kötlevél nem kifogásolt elfogadásával vetették alá, amely azt a rendelkezést tartalmazza, hogy az ügyletből eredő jogvitákat a tőzsdebíróság, vagy a tőzsdei választott bíróság dönti el, végrehajtási jogcímmes okiratul a közjegyzői okiratokat is elfogadja.

A végrehajtásnak az imént felsorolt esetei alapján történő foganatosítása az illetékes végrehajtási bíróság által megtörténik, ha az elrendelő hatóság ezen határozatok végrehajthatóságát bizonyítja. A végrehajtási címek tekintetében, a végrehajtást foganatosító bíróságnak egyes végrehajtási jo-

gi írók nézete szerint Ausztriában, pl. Hans Sperlnek semmiféle vizsgálati joga nincsen oly irányban, vajjon az eljáró bíróság illetékes volt-e a döntés tekintetében, vagy sem.

Ha a per-bíróság határozatát végrehajthatónak nyilvánítja, a végrehajtás tekintetében teljesen irrelevans a jogsegély szerződés szerint az a kérdés, vajjon a perbíróság a vitás ügy elintézésére illetékes volt-e vagy sem. Ilyen esetekben a végrehajtási bíróságnak joga sincs megvizsgálni, hogy formálisán betartottak-e a jogsegély szerződés illetékességi intézkedései.

Ezen végrehajtási címek fennforgása esetén, a határozat végrehajtása csak akkor tagadandó meg, ha a szerződés 11. és 12. cikkében említett megtagadási okok állanak fenn, vagy ha a végrehajtást szenvedő fél kifogással él és az eljárásban a végrehajtást foganatosító bíróság a 14 cikk 2-5 pontjai-

ban felsorolt körülmények valamelyikének fennforgását állapítja meg.

Lényegesen eltérő a végrehajtási jogcímek II.csoportjának elbírálása, t.i. a polgári peres eljárásban hozott jogerős határozatoké. Ezen végrehajtási jogcímek tekintetében, akként rendelkezik a jogsegély egyezmény, hogy ezek államközi végrehajtáshoz csak akkor vezetnek, ha a per bírósága a 3.cikk 1-15 pontjaiban megjelölt valamelyik ok alapján illetékes volt és nincs a végrehajtó államban oly bíróság, amely a per elbírálására kizárólagosan illetékes lett volna. Ha tehát valamely polgári perben hozott jogerős határozat végrehajthatóságát felül kell bírálni, mindenekelött az állapítandó meg, vajjon a végrehajtandó határozat jogerős-e.

A végrehajthatóság egymagában a jogerő nélkül nem vezet a határozat államközi végrehajthatóságára. Ha tehát a Pp.415 §-a vagyis az előzetes

végrehajthatóság, vagy a Pp.509 §-a, vagyis két egybehangzó ítélet alapján történt, a kielégítési végrehajtás elrendelése - Ausztriában az ilyen határozat nem hajtható végre. Vizsgálni kell ugyanis Ausztriában, hogy az ítélet jogerős-e.

Biztosítási végrehajtásnak csakis a 18. cikk értelmében van helye, ha t.i.váltón, kereskedelmi utalványon, kötelezőjegyben, vagy csekken alapuló meghagyás ellen kifogással élt a kötelezett, egyébként biztosítási végrehajtásnak, a végrehajtási jogsegély egyezmény értelmében nincs helye.

A jogerő vizsgálatán kívül a felülvizsgálat arra is kiterjed, vajon a perbiróság 3.cikk taxative felsorolt illetékességi okainak egyike alapján járt-e el, illetve birt-e illetékességgel és hogy továbbá, ha ezen feltételek fennforognak is, nem áll-e fenn a 11., 12., és 14., cikk akadályainak egyike, mely előbbieik /11, és 12./esétén t.i. a bel-

földi bíróságnak a végrehajtás elrendelését meg kell tagadni, míg az utóbbi /14.cikk/ esetén a végrehajtási bíróság a kötelezett fél kifogása folytán szünteti meg a végrehajtási eljárást.

Ha a 3.cikk 1-15 pontjaiban felsorolt illetékességi okokat megvizsgáljuk, mindenekelőtt azt láthatjuk, hogy ezek között több olyan illetékességi okot nem találunk meg, amelyek egyébként a belföldi végrehajtásban jelentékeny szerepet játszanak.

Igy mindenekelőtt, nincs államközi végrehajthatósága a választott bíróság ítéleteinek.

A csak osztrák peres eljárásban ismert u.n.számleilletékesség /Jurisdiktionsnorm 88 §-a 2. pont /, amelynek alkalmazásba vétele a magyar adósokkal szemben a Pp.törvénybe iktatásáig nagy szerepet játszott, az államközi viszonylatban nem vezet végrehajtáshoz. E törvényhely alapján pl. ha a vevő

az eladó által, az áruval egyidejűleg, vagy azt megelőzően küldött, a fizetés és perlés helyét megjelölő számlát kifogás nélkül átvette: a számla fizetés és perlés helyének bírósága illetékesé válik.

Természetesen nincs akadálya annak a jogsegély szerződés ellenére sem, hogy a magyar kereskedő, aki a "fizetendő és perlendő, Wienben" kitéttel ellátott számlát kifogás nélkül átvette, wien-i bíróságnál pereltessék. A wieni bíróság illetékessége, bár fennáll ugyan, minthogy azonban ez az illetékességi ok a végrehajtási jogsegély egyezményben taxative felsorolt illetékességi okok között nem szerepel, az ez alapon eljáró bíróság ítéletének államközi végrehajtása nem foghat helyt.

Ugyanez áll a Pp.32 §-ának könyvkivonati illetékességére. E részben is az a helyzet, hogy az osztrák adós, ezen illetékességi ok alapján Magyarországon megperelhető, az ezen alapon eljáró magyar

biróság ítélete, azonban Ausztriában nem hajtatik végre. Ezt kimondta a Curia P.VI.227/1916 számú határozatában.

A retorzió elve alapján vett illetékeség /Pp.46 §. és Jurisdiktionsnorm 101 §./ugyancsak nem szerepel a taxative felsorolt illetékességi okok között.

Ami az ügyek vitelének illetékességét illeti /3.pont/, ezt a végrehajtási segély-egyezmény a Pp.27 §.2.bekezdésében foglalt rendelkezés mintájára formulázza meg. Ez alapon perelhetők meg a külföldi közintézetek, testületek, kereskedelmi társaságok, egyesületek, alapítványok és más vagyontömegek, annál a bíróságnál, amelynek területén állandó képviselőségük, ilyennek hiányában pedig, ügyeik vitelével megbízott közegük van.

E részben teljesen közömbös, vajjon olyan jogügyletekről van-e szó, amelyek a fióküzlet-

re vonatkoznak, közömbös továbbá az is, vajjon az üzletvezetéssel megbízott szerv olyan széleskörű meghatalmazással rendelkezik-e, mint amilyen pl. a cégvezetői, vagy az általános meghatalmazotté. Olvashatjuk ugyanis Kovács Marcellnek a „Pp. magyarázata” című művében, második kiadás 152. lap, - „a törvény célja itt nyilvánvalóan az volt, hogy oly külföldi jogi személy, amely kereskedelmi, vagy más magánjogi ügyleteknek a belföldön való kötésével rendszeresen foglalkozik és amelynek e végből itt, akár szervezeti hivatala, akár oly egyéni megbízottja van, aki ki- felé is, mint az ő ügyvivője szerepel, az utóbbival szerződő felek részéről, a belföldi bíróság illetékesége alá vonható legyen és mert a törvény eme céljának megvalósulását nem gátolhatja az a körülmény, hogy a belföldi megbízott jogköre bizonyos mértékben korlátozva van.”

A telep helyének, a végrehajtási segély

egyezmény 4.pontjában körülírt illetékessége tartalmát tekintve, megfelel a Pp.28.szakasz, illetve az osztrák Jurisdiktionsnorm 87.szakaszának. Ezen illetékességi ok alapján, azok ellen, akik lakóhelyük szerint illetékes bíróságuk területén kívül, olyan gyári, kereskedelmi vagy ipari telepük van, ahol ügyletek kötésével közvetlen foglalkoznak, az erre vonatkozó pereik, annak a helynek a bírósága előtt is megindíthatók, ahol a telep van.

Legtöbb értékkel bír a teljesítési hely bírósága szerinti illetékesség /3 cikk 5 pont/. Ezen illetékességi ok a Pp.29 szakaszához kapcsolódik. Feltételezi, hogy a szerződés nem csupán ex lege, hanem kifejezett megállapodás folytán, a bíróság területén legyen teljesítendő és hogy ezen teljesítés o k i r á t b ó l t ű n j ö n k i. A váltó és csekk fizetési helyének illetékessége /3 cikk 6 pont/, amelynek alapján a váltó, illetve csekk birtokosa, az ezen ér-

tékpapírok alapján kötelezett személyek ellen indíthat keresetet, nem szorul bővebb magyarázatra, hasonlóan a korábbi lakóhely illetékessége sem. /3 cikk 7 pont/

A kereskedők áruköveteléseinek illetékessége /3 cikk 8 pont/, a teljesítési hely illetékessége mellett, igen nagy értékkel bír. Ez az illetékesség feltételezi a felperes részéről a cég bejegyzettséget, alperes részéről a kereskedői minőséget. Továbbá előfeltétel, hogy az üzlet tárgya adás-vétel, és hogy az utolsó megrendelés keltétől 2 évnél több idő el ne telt legyen. Ezek mellett a megrendelést és a tényleges átvételt okiratokkal kell bizonyítani. A kár-okozás helyének és a terhelt dolgok fekvésének illetékessége / 3 cikk 9 és 10 pont/ szintén nem szorul bővebb kifejtésre.

A viszont-kereset illetékessége /3 cikk 11 pont/ annyiban alkalmazható, amennyiben ilyen-

nek, a perbiróság államában fennálló törvény szerint helye van. Ez a rendelkezés a Pp.189 §. és a Jurisdikci-
onsnorm.96 §-ának felel meg. Hogy viszont keresetnek helye van-e vagy sem, a perbiróság államának törvényei szerint kell elbírálni.

A hagyatéki hitelezők követeléseire vonatkozó illetékesség / 3.cikk 12.pont/, szintén nem szorúl bővebb taglálásra.

Az alávetésen alapuló illetékesség /3. cikk 13.pont/, csak azon további feltétel mellett vezet államközi végrehajtáshoz, ha az alperes általános illetékessége a perbiróság államában volt. Ez a korlátozó rendelkezés megfelel a Pp. 45.szakasza fogadásának, amely törvényhely csakis a belföldi bíróságnak történt alávetést ismeri el hatályosnak.

A per-társaságra alapított illetékesség /3.cikk 14.pont/ csak az esetben vezet a másik államban foganatosítható végrehajtáshoz, ha a perbiró-

ság államának valamely bírósága, a jogsegély egyezmény rendelkezései értelmében, a pertársaságon kívül is illetékes volna.

A felsőbíróság által kijelölt bíróság illetékessége a 3. cikk 15. pontján alapul.

Igen fontos az egyezmény 4 cikkjének rendelkezése, amely az 1909 július 17-én kelt és Magyarország részéről, az 1909 évi XIV. t. c.-be iktatott Hágai perjogi egyezmény 18. cikkére utal. A hágai egyezmény hivatkozott rendelkezése ugyanis, tekintet nélkül a bíróság illetékességére, kölcsönös végrehajtást enged azon eljárási költségek és kiadások tekintetében hozott marasztaló határozatok alapján, amelyek a felperes, vagy a beavatkozó ellen keletkeztek.

Foglalkozik a jogsegély egyezmény a végrehajtási eljárás alaki felülbírálatával, amely szerint a megkereső bíróság által megküldött és a

végrehajtási jogcímet tartalmazó megkeresés beérkezése után veszi kezdetét, a végrehajtás elrendelésére illetékes bíróság munkája. A bíróság csupán formailag bírálja el, vajjon a megkeresés adatai szerint, a végrehajtási jogsegély előfeltételei fennforognak-e.

Az előfeltételek fennforgása beigazolásának, csakis a kifogásolási eljárásban kell megtörténnie, a végrehajtási megkeresés céljából elegendők a fél által szolgáltatott adatok. A felülbírálat arra tekintet nélkül történik, hogy a megkereső bíróság a végrehajtást formailag elrendelte./10 cikk/ A megkeresett bíróság megvizsgálja, hogy az iratok szerint észlelendő megtagadási okok nem forognak-e fenn, és hogy a kért végrehajtási jogsegély, a megkereső állam jogszabályai értelmében megadható-e.

Foglalkozik a jogsegély-egyezmény további részeiben, az illetékesség fennforgásának a kifogásolási eljárásban történő anyagi felülbírála-

tával is. A kifogási eljárásban, az illetékesség előfeltételeinek megvizsgálásainak tekintetében, a végrehajtási bíróságnak teljesen szabad keze van. Mindazonáltal nincsen joga a végrehajtási bíróságnak a döntés egyébkénti helyességét, vagyis törvényességét felülvizsgálni, tehát nem vizsgálhatja, vajon a perbíróság a bizonyítékokat helyesen mérlegelte-e, a pert helyesen, vagy helytelenül tárgyalta-e le, és érdemben helyesen döntött-e.

Ha tehát a perbíróság döntésében pl. bebizonyítottak vette, hogy a marasztalt fél a hittelezőjének a perelt összeggel tartozik, a végrehajtási bíróságnak nem áll jogában a peres eljárást érdemileg semmiféle módon sem felülvizsgálnia, mivel az egyezmény 10.cikke rendelkezései szerint, a határozat törvényszerűségét e bíróságnak felülvizsgálnia nem szabad.

Ezzel szemben, teljes anyagi felülvizs-

gálási jogá van a végrehajtási bíróságnak a kifogási eljárásban, a perbíróság megállapításaira való tekintet nélkül, mindazon kérdések tekintetében, amelyek alapján a perbíróság illetékességét megállapította.

Ámbár, ha meglelnének is a jogsegély egyezmény által követelt előfeltételek, ennek ellenére is meg kell tagadni a végrehajtás elrendelését, ha a végrehajtással olyan jogviszony jutna elismerésre, vagy oly igény valósulna meg, amelytől a végrehajtó állam törvénye a közrend, vagy közerkölosiség szempontjából az érvényességet, vagy a perelhetőséget megtagadja, vagy továbbá ha az igény tárgyában, a végrehajtó állam bírósága jogerősen határozott, ugyanígy, ha a végrehajtó államban már jogerősen ítéltetkez volna valamely kérdésben, ez az ítélet mindenesetre preveniál a külföldi ítélettel szemben, amint ez a jogsegély. egyezmény 11. cikkének utolsó mondatából

is kitűnik.

A szerződő államok egyikében kelt bírói ítélet, amennyiben az a másik államban végrehajtható, úgy a magyar, mint az osztrák állam egyöntetű bírói gyakorlata szerint, ezen másik államban a belföldi ítélet joghatályával bir. A követelés újból való érvényesítésének az *exceptio rei judicatae* vetendő ellen. Ugyanez az elv áll a perfüggőség tekintetében is.

A szemköztes állam, oly bírói határozata, amely belföldön a jogsegély egyezmény által felállított előfeltételek fennforgásának hiánya folytán nem hajtható végre, a belföldön joghatálylyal nem bir. Az ilyen ítélettel megítélt követelés a belföldön újból peresíthető. A külföldön folyó eljárás, a belföldi eljárás szempontjából figyelembe nem jön.

Megemlékezem még a viszonyosságról. Mután Magyarország a viszonyosság előfeltételének állá-

pontján van, azt lehetne hinni, hogy Magyarország minden olyan állam ítélését, amelylyel ugyancsak a viszonyosság álláspontján áll, végrehajtja, és még inkább azon államokét, amelyek még a viszonyosságot sem kívánják meg a végrehajtás előfeltételeként. Ez a hitünk azonban téves volna, mert nem elegendő Magyarország szempontjából, hogy pl. Németország is és Románia is elvileg a viszonyosság álláspontján legyen, hanem főfeltétel, hogy ez a végrehajtási viszonyosság tényleg is gyakoroltássék.

Miután pedig sem Magyarországon, Németország, vagy Románia irányában, sem ezek Magyarországon irányában a viszonyosság tényleges fogantatbavételét nem kezdik meg, a viszonyosság nem válik ténylegessé.

Ami pedig azon államok ítélleteit illeti, amelyek csak érdemi felülvizsgálat után hajtják végre a külföldi ítéletet, ezekéért azért nem

hajtják végre bíróságaink, mert a mi törvényeink az érdemleges felülbírálás rendszerét nem ismerik, és így, ha a mi bíróságaink a szemköztes állam ítéletét érdemben nem bírálnák felül és mégis végrehajtanák, ezzel quázi többet adnánk, mint amennyit kapunk, és ezért nem volna meg a kölcsönösségben az egyenlőség. Ezért kellett elejteni magát a lehetőséget, hogy ezen államok ítéleteit bíróságaink végrehajtsák. Hogy pedig vonatkozó szabályainkból ez az eredmény folyik, ez nemcsak egy dogmatikai megállapítás, de rendeletben is kifejezésre jutott álláspont, amennyiben a 9016/1884 T.M.számú rendelet közli a bíróságokkal, hogy a francia bíróságok ítéleteit nem hajtjuk végre.

Ezekben éhajtottam röviden vázolni a végrehajtási jogra vonatkozó nemzetközi jogsegélyt. Igen fontos ez a kérdés, mert a mai súlyos gazdasági helyzet megnövekedett igényeket támaszt a ma minden

munkásával szemben. Különösen fontos ez a jogász részére, akinek mindig szem előtt kell tartani az új törvényeket, rendeleteket és joggyakorlatot és folyton behatónan foglalkozni kell az erre vonatkozó újabb és újabb joganyaggal.

Mivel gazdasági életünk össze-vissza van szöve külföldi vonatkozásokkal, aának velejárója az, hogy sokszor és igen sok vonatkozásban kell ismerni a jogásznak a külföldi jogot is, így épen a fent részletezett jogterület szabályainak ismerete nagyon fontos a jogászra nézve.

Ezt az anyagot igyekeztem részletesebben, szerény tehetségemhez képest taglalni, s úgy hiszem, hogy ezt a munkát nem végeztem el hiába.

— — — — —